

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 3. An Ecclesiæ, res suas indebitè alienatas repetenti, opponi possit exceptio?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

& Joannem Puzveinium 7. Julii 1554. inter Georgium Puschium administratorem Ecclesiæ Pulgrensis, & Sylvestrum Muschingerum, 9. Aug. 1596. & hoc verum asserit Suttinger de jure provinciali, lit. Z. in suis observationibus, etsi aliquis fundus non immediatè, sed tantum mediatè ad Ecclesiam spectet.

1287 Deinde confirmari potest pars datæ conclusionis in n. 1262. ex c. ad audientiam 9. h. t. ubi, cum quidam Canonici Cathedralis Ecclesiæ Exonensis, aliis Canonici inconsultis, quædam prædia in damnum ejusdem Ecclesiæ, in perpetuum locassent colonis, re intellecta, Papa Coelestinus III. mandavit Episcopo Exonensi, ut, si ita esse comperit, locationes istas, tanquam illegitimè factas, revocet & si aliter non possint revocari prædia, nisi pensiones pecuniaræ, quas Coloni Canonici locatoribus solverunt, eisdem restituantur, prædictos locatores canonicos ad pecunias illas refundendas conductoribus Colonis remotâ appellatione compellat. Nam in hoc casu, quo locatarii, seu Coloni prædia restituere debebant, nec id obtineri posset, nisi vicissim restituis pensionibus, quas Coloni dictis Canonici bona fide persolverunt, Canonici locatores compelluntur, etiam appellatione remota; quod tamen intellige, si fecerunt locationem prædiorum concessio Colonis jure percipiendi suo Colonorum nomine fructus prædii; Nam si locassent solum commoditatem prædiorum, ut exposuimus à n. 1257. locatio non fuisset illegitima, etiam ad dies vitæ suæ, ut constat ex n. jam cit. cum seqq.

Dicendum 2. in casu, quo quis bona fide, ac sine dolo emit à Prælato rem Ecclesiasticam, sed invalidè alienatam, & restituere debet, emptorem posse ad recuperandum pretium agere contra Prælatum illegitimè alienantem; non autem contra Ecclesiam, nisi in defectum Prælati, qui non est solvendo ex propriis. Ratio primæ partis est; quia tali casu emptor est citra culpam; secus Prælatus, qui contractum alienationis indebitè, ac nulliter celebravit, ex quo emptor damnum restitutionis subire cogitur; ab emptore igitur conveniri poterit, tanquam causa damni ad restitu-

tionem pretii, & eorum, quæ in detrimentum emptionis consecuta sunt. Ratio secundæ partis est, quia hoc naturâ æquum est, neminem cum alterius detrimento fieri locupletior, ut dicitur L. Nam hoc. 14. ff. de Condict. indebit. nisi aliud jure dispositum sit, puta, si mala fide processit; si contra eum præscriptum sit; si in poenam decernatur &c. ergo in tali casu, ubi ipse alienans non est solvendo de suo pretium repeti poterit ab Ecclesia, quantum inde facta est locupletior.

§. 3.

An Ecclesia, res suas indebitè alienatas repetenti, opponi possit exceptio?

Ante responsionem not. Ecclesiæ, in casu illegitimæ alienationis, factæ, competere duas actiones, quas instituire potest; unam in personam, seu personalem, contra illum, qui ejusmodi alienationem fecit, ad eum finem, ut is damnum Ecclesiæ factum refarciat, quæ actio etiam transit ad hæredes, juxta Abbat. in c. 3. de pignorib. n. 3. alteram in rem, seu realem contra possessorem rei alienatæ per Gloss. in c. si quis V. alienata; sic enim est possessor rei alienæ; cum per ejusmodi alienationem, ipso jure nullam, ut ostendimus supra, nihil juris in eum translatum sit, vel transferri potuerit. Cum autem contingat, quod Prælato (qui rem indebitè alienavit) vel ejus successori, rem Ecclesiæ illegitimè alienatam à possessore repetenti in judicio, Reus conventus opponat exceptionem v. g. prescriptionis jam finitæ contra illam, vel defectus domini, &c. quæstio est, an actio, Ecclesiæ in tali casu per oppositionem talis exceptionis, etiam probatæ, excludatur, atque adeo, an talis exceptio in ejusmodi casu efficaciam, coram justo Judice, obrinere debeat?

De hac quæstione fit aliqua mentio in c. Episcopi 4. h. t. ubi dicitur, quod Episcopi, qui nihil ex proprio Ecclesiæ conferunt, liberos ex mancipiis Ecclesiæ facere non præsumant; *impium est enim,*

ut, qui res suas Ecclesie non attulit, damnum inferat; tales igitur libertos Successor Episcopus ad jus Ecclesie revocabit; & quidem absque aliqua opposicione, ut expresse ponitur in textu; igitur, nulli locus oppositioni esse poterit, quando Ecclesia res illegitime alienatas à possessoribus eorum repetit. Et quamvis pauci cæteroque in illa verba: *absque aliqua opposicione* specialem observationem faciant; Pirhing tamen n. 65. h. t. §. *notandum secundo*, exinde dedit, contra Prælaturam, revocantem alienationem illicitam, non posse opponi aliquam exceptionem, nec quidem defectus dominii; sed sufficere, si probet, quod res illa, quæ repetitur, fuerit in bonis Ecclesie; & illegitimè alienata sit per antecessorem.

1290

Nec obstat, quod, si Prælatus, qui rem indebitè alienavit, errore, vel culpa de in agnita, volens indebitè alienatum repetere, confiteatur propriam turpitudinem, seu male factum; & sic veniat contra suum factum, quod turpe est, ac audiri non meretur, nec debet, ut dicitur L. 4. C. de revoc. donat. L. 30. C. de transactionib. c. 8. §. *fin.* de Donationib. quia, *quod semel placuit, amplius displicere non potest.* c. 21. de Reg. juris in 6. Nam vulgaris illa regula plures admittit limitationes, ut rectè notat Zoësius h. t. n. 4. Henricus Canisius eod. n. 12. & alii, ut procedat, *si nomine proprio velit contravenire*; non autem, *si nomine terti, cujus res alienavit jure impediante, & alienationem irritante.* Sic & Pater temerè alienatas res peculii adventitii liberorum suorum revocat, ut multis tradit Pinell. l. 1. p. 3. n. 73. C. de bonis matern. & maritus alienatas temerè res dotales, etiam stante matrimonio, revocat, ut tradit Gomez ad 50. Tauri n. 63. & Barbosa ad l. 1. p. 5. n. 15. ff. soluto matrimonio, nihil obstante juramento, quod improbum c. *Intellecto* 33. sup. de jurejur. imo esse hujusmodi revocationem decentem, probat Navar. tr. de alienat. rerum Eccles. n. 23. ex D. Augustino c. *magna sapientia est, revocare hominem, quod male locutus.* 22. q. 4.

1291

Dices. Decisioni, quæ habetur in dict. c. *Episcopi*, locum esse tantum pro foro Ecclesiastico, & terris summi Pontificis

jurisdictione temporali subjectis; atque contrarium in judiciis secularibus usu jam, praxi, & consuetudine recepta obtinere. R. decisionem illam fundari in principio, contra quod nullus usus, praxis, & consuetudo potest prevalere, eoque communi omnibus. Est enim juris naturalis, quod, qui rem alienam penes se habet, & scit alienam, dum repetitur à Domino, vel ab alio ejus nomine, teneatur restituere; Sed, qui habet rem Ecclesie, indebitè alienatam, habet penes se rem alienam (nam ejus translatio illegitimè facta utroque jure nulla est ex dict. à n. 1262.) & cum repetitur probata alienatione illegitima, scit alienam; ergo est juris naturalis, quod teneatur eam restituere; at in hoc principio fundatur illa decisio; ergo fundatur in principio, contra quod nullus usus, praxis, & consuetudo prevalere potest, eoque communi omnibus; consequenter non solis Ecclesiasticis, aut Laicis temporali Dominio Papæ subditis.

1292

Major videtur certa sub illis terminis, quibus proponitur, si sciat alienam, dum repetitur. Minoris prima pars etiam constat, quia ponimus, quod ante alienationem relatè ad emptorem v. g. fuerit aliena, nimirum Ecclesie, & non emptoris; & per alienationem in eum nulliter translata fuit, atque adeo perinde se habet post talem alienationem in ordine ad constituendum in Emptore dominium rei, ac si nulla intercessisset, consequenter etiam post talem alienationem res manet aliena, ac est Ecclesie, & non emptoris. Altera pars minoris quoque probatur; quia si alienatio prius non valuit, nec convaluit, usque dum repetatur, & a repetente legitimè hoc doceatur, non potest non scire, illam adhuc, ut ante alienam esse. Hoc videtur rectè procedere *spectat à praxi alienationes*, nam ex hac, tanquam irrita, legitimè probata, habenti rem, clarum fit, *non esse suam vi solius alienationis*, si interim completa non sit præscriptio, quæ vim habet, de non meo faciendi meum; Sed an in hoc casu illi de jure Ecclesiastico locus sit meritò dubitari potest; sic enim contra clarum textum (*absq. aliqua opposicione ad jus Ecclesie revocabit*) per aliquam opposicionem (nimirum *præscriptionis*) impediri

pediri posset a revocando illam ad jus Ecclesie. Et ideo etiam Paulus IV. in sua Constitutione, quam refert Petrus Matthæus in suo VIII. decretalium lib. 2. Tit. 2. c. 2. (qua omnes alienationes bonorum, quorumvis Ecclesiasticorum, sine requisitis solennitatibus, & in damnum Ecclesiarum factas, revocavit; *nullaq; temporis prescriptione validari posse* decrevit: quamvis Vallensis h. t. §. 3. n. 4. referat, eandem a Pio IV. revocatam, & reductam ad terminos juris communis, citans Piasecium p. 2. c. 5. a. 4. n. 17. Sed de hac infra tit. 26.

§. 4.

An; & qualiter Ecclesia competat beneficium restitutionis in integrum?

1293 **N**ON agimus hic de casu, quo Ecclesia *repetit* res indebitè, ac nulliter alienatas; de hoc enim actum est à n. 1288. Sed eo, quo alienatio licitè, validèque facta est (nimirum ex causa jure recepta, & servatis debitis solennitatibus) *cum enormi tamen Ecclesie læsione* Et de hoc casu quaestio procedit, an Ecclesia rectè petat in integrum restitui? de hoc casu agitur in c. *Ad nostram* 11. h. t. ubi, cum Fulsensè Monasterium, onere maximo debitorum depressum, necessitate compulsum, villam suam Bonevardo, Laico concessisset in feudum, tali conditione apposità, quod idem Laicus octoginta libras persolveret, pro quibus eadem villa extiterat obligata, quod idem non distulit effectui mancipare; postea tamen præfatum Monasterium advertisset, se per hoc enormiter læsum esse, eo quod de redditibus villæ præfatæ conventus singulis diebus unum ferculum, & in festis XII. Lectionum pisces, vel aliud æquipollens percipere consuevit, ac propterea Pontifici humiliter supplicasset, ut prædictum feudum faceret ad utilitatem Monasterii revocare, præsertim, cum idem laicus primo anno de ipsius proventibus ultra summam perceperit prætaxatam, & per multos postmodum annos suppresserit ejus fructus: Innocentius III. ad iudices delegatos re-

scribens: *Nos ergo, inquit, sic nolentes gravaminibus præfati monasterii providere, quòd alii videamur injuriam irrogare, discretioni vestræ per apostolica scripta mandamus, quatenus inquisita plenius veritate, si prædictum monasterium propter hoc inveneritis enorme dispendium incurrisse, sæpè dictū laicum, ut, pecunia, quam pro exoneratione feudi prædicti, seu etiam pro utilitate ipsius Monasterii noscitur expendisse, ab eodem Abbate, & Conventu receptà, cum sibi fructus percepti hæctenus sufficere debeant pro labore, præfatum feudum eidem Monasterio dimittat liberum, & quietum moneatis, & per Ecclesiasticam censuram (appellatione remota) compellatis.*

Ex hoc textu deducunt communiter 1294 Doctores, quando Ecclesia in contractu, à se celebrato, enormiter læsa est, illam in integrum restitui, ubi hoc petierit, rescisso contractu, & re utrinque restituta, Ecclesie nimirum re alienata; pretio autem alienatorio, si is, quando contraxit, fuit in bona fide; secus enim dicendum foret juxta n. 1285. Quamvis autem Hostiensis hic V. *revocari*, censet, hic non agi de restitutione in integrum contra contractum validè celebratum; sed tantum per viam nullitatis contra contractum nulliter celebratum, nimirum sine consensu Episcopi, qui de jure intervenire debebat: verus tamen est, contractum fuisse celebratum validè, cum omnibus jure debitis, ut censet Gloss. hic V. *Enorme*, Innocentius, Abbas, & alii; adeoque hic non agi de pura *repetitione* bonorum ob nullitatem actus; sed propriè dicto beneficio in integrum restitutionis; cum decisio Pontificis non fundet se in nullitate contractus, sed in enormi læsione.

Plura tamen ex hoc textu occurrunt 1295 dubia; primum est, quomodo monasterium Bonevardum laicum in hac causa merè temporali convenire potuerit coram Judice Ecclesiastico? cum actor sequi debeat forum Rei, nisi causa sit feudalis? ad hoc respondent Doctores communiter, hunc casum esse specialem, adeoque à communi regula exceptum, consequenter in casu, quo Ecclesia in alienando enormiter læsa, petit in integrum